

Възходящите степени на любовта

Публикувано от: Мария Иванова
Вторник, 22 Декември 2009г. 20:29ч.

В условията на социално-икономическа криза, антагонизъм в обществените отношения, чийто ярък израз са отхвърлянето на християнските ценности, все по-отчетливо се откриват признаците и на задълбочаваща се духовна криза. Корените ѝ трябва да се търсят в хода на научното познание, което реши да разбули тайните на битието, игнорирайки неговия Създател и духовното начало в човека.

Духовната криза естествено не подмина и междуличностните отношения, което рефлектира и върху брака. Все повече млади хора смятат, че бракът е отживелица, една формалност, която може да се прескочи, или низ от компромиси, в който никоя страна не е щастлива. Според Ерих Фром, известен американски психолог и социолог, в духа на нашето време процъфтява моделът на любовта като „пакет от споразумения“, а щастливият брак се идентифицира с идеала на безупречно функциониращия екип. Екипният дух, взаимната търпимост (не като търпение, а като непрекращане на личното пространство на другия) са в пълен синхрон с тенденциите на едно потребителско общество. Вместо среща на любовта между две личности, бракът се превърна в прибежище на самотни и неудовлетворени консуматори.

Причините за пресушаването на брака и любовта отново можем да потърсим в опита на човешкия разум да сведе човешката личност до психофизично същество и да разбули „великата тайна“, както определя брака ап. Павел в Посланието до ефесяни, извън изкупителното дело на Любовта Божия – Боговъплъщението

Така тълкуванията за брака и любовта се подчиниха изцяло на познанието върху плътта и психиката на човека. Този път пое и модерната психология. Подчертавайки огромното значение на формирането на личността и нейната цялост, тя начело със своя родоначалник Зигмунд Фройд се впуска в пътешествие в несъзнателната област, за да завоева нови територии за съзнателния „Аз“. Походът на психоанализата обаче се увенчава със съмнителна победа, защото областта на съзнателния „Аз“ се разширява единствено с легализиране на нагоните и страстите, които най-после намират своето оправдание и възможност за безпрепятствено удовлетворяване в принципа на удоволствието. Познанието за нагоните и страстите, което извлича т. нар. „дълбинна“ психология, ѝ дава „основание“ да предложи свое тълкувание за любовта като възпрепятствана сексуалност. Да я сведе и ограничи до сублимация на сексуалната

енергия на нагоните. По този начин се прокарва идеята за пълно и безпрепятствено задоволяване на всички инстинктивни желания като условие за душевно здраве и щастие.

Но модерната психология в лицето на известния психотерапевт Виктор Франкъл прави решителен завой и завръщане в лоното на учението за многопластовостта на човешката личност, като тяло, душа и дух. Бракът вече е разглеждан като среща на любовта между две личности. Психологията се изправя пред необходимостта да анализира любовта в нейните три възможни форми, обусловени от трите битийни пластта на човека. Тя ги разглежда и разкрива като отношение към трите измерения на човешката личност.

Сега вече сексуалната любов се разглежда като най-примитивна. В основата ѝ е сексуалното желание, а обект е тялото. Друга форма, която психологията разчита и която съответства на душевния, психичен пласт в човека, е еротичната – тя прониква по-дълбоко до душевността на другия и е известна като влюбване.

Често чисто физическото привличане или влюбването в душевните качества на партньора се смятат за достатъчно условие за сключване на брак, но поради мимолетността на изпитваните чувства той бързо се разпада. Защо? Физическото състояние на сексуална възбуда е мимолетно, сексуалното желание угасва в момента на неговото удовлетворяване, състоянието на влюбеност, макар и да прониква зад физическите качества, обикновено има за свой обект определени душевни качества, които ни импонират. Но и то е мимолетно, защото обектът му е нещо, което личността има, а не самата личност като такава. Дори то не успява да достигне до сърцевината на личността, да се докосне до духовните ѝ глъбини .

Характерно за подобен тип нагласа в любовта е, че тя остава сляпа за уникалността на другия, впуска се в колективното, преследва предпочитания тип и така любовта остава в плен на типичната, но безлична външност. Връзка, която се основава на тези мимолетни чувства, приема за нещо естествено изневярата, нещо повече – тя ѝ е необходима. И оскъдицата на любов се компенсира с количеството на сексуалното удоволствие.

Не можем да отречем, че духовната личност, формирайки своите физически и психически характеристики, добива образ. Но тези външни пластове придобиват стойност като външен израз на нещо вътрешно. Физическата привлекателност на един човек е в състояние да даде израз на неговия характер (като нещо душевно), а характерът – на личността (като нещо духовно). Духовното намира израз и се стреми към себеизразяване в телесното и психичното. В контекста на казаното става ясен стремежът на физически зрелия човек към физическа връзка, но вече като израз на духовното отношение. И така външното впечатление от един човек е относително, без значение за това дали той ще бъде обичан. Всъщност неговите индивидуални физически и психически белези придобиват някаква стойност благодарение на любовта – тя ги прави достойни за любов качества. Това трябва да ни настрои критично и резервирано по отношение на усилията на козметичната индустрия и пластичната хирургия. Защото дори онова, което наричаме физически недостатък, се вписва и е част от общия образ на любимия.

Преодолявайки диктата на страстната човешка природа, и психологията е принудена да признае висша форма на любовта, чийто извор е човешкият дух. Според нея любовта е свързана с дълбоко проникване в личностната структура на партньора. Тя е

непосредствена нагласа към духовната личност на обичания, към неговата личност в цялата ѝ уникалност и неповторимост. Погледът на обичания сякаш прониква през физическата и психическата дреха на духовната личност. Вече става дума не за физическия тип, който ти въздейства, или душевния характер, в който може да се влюбиш, а за самия човек като несравнима с други и незаменима личност. Доколкото човек обича истински, в любовта той се стреми към неповторимото и уникалното в духовната личност на партньора.

Любовта отваря очите за идеалния образ на другия не само такъв, какъвто е, но и такъв, какъвто би могъл да бъде. Позволява ни да видим цял един свят и по този начин разширява собствения ни мироглед. Но докато ни обогатява и ощастливява, тя същевременно стимулира другия, като го подтиква към реализация на онези потенциални ценности, видими единствено за любовта и само в нея.

Така и психологията се издига до идеята за моногамността на истинската любов. Моногамията предполага, че партньорът се схваща в своята с нищо несравнима уникалност и неповторимост, следователно в своята духовна същност и ценност, а значи и отвъд всякакви физически и душевни качества, с оглед на които всеки човек е заменим от друг носител на същите качества.

Докосвайки се до духовния пласт в човешката личност, психологията успява да преодолее едностранчивото и ограничено схващане за човека като психофизическо същество и съумява от несъзнаваното като средоточие на страстите да се издигне до проблемите, които поставя сферата на духовните ценности.

Това движение на т. нар. „висинна” психология обаче я изправя едва в подножието на „великата тайна” на брака, защото макар и да отчита сложната многопластовост на човешкото битие, продължава едностранчиво да свежда брака до връзка, съюз или съединение между мъж и жена. Но бракът според Свещеното Писание е много по-сложен.

Стремежът към единение, който откриваме в любовта, не се изчерпва с обичта към другия, а е насочен и към истинските висини, към Бога. Затова, когато разкриваме любовта като основание на брака, не можем да не стигнем до Източника на любовта и благо – Бог, Който вдъхнал тази способност на Своето творение.

„Ние – казва св. Василий Велики – по природа имаме любов. Силата да любим е вложена у нас още при първоначалното ни сътворяване.”

Християнството предлага друг поглед върху семейството, който не се побира в съвременните категории „сполучлив”, „успешен” и т. н. Той не се ограничава с физическата връзка между мъжа и жената, а реално и мистично се определя като благодатна връзка, подобна на съществуващата между Христос и Църквата.

Единението на мъжа и жената „в една плът” в християнския брак представлява не претопяване, поглъщане или осъществяване на едната личност чрез другата (в контекста на теорията на К. Г. Юнг, който говори за „съдържания” в семейството и „съдържащия”). Следва най-висшия израз на любовта, разкрит в Божието домостроителство (икономия) за спасението на човека, при който Самият Бог снизхожда и приема плът, за да се издигне човекът и да възвърне единението си с Бога, загубено в резултат на първородния грях.

Това важи и за „домашната църква”, както св. ап. Павел нарича семейството. Принципът на икономия в „домашната църква” се изгражда върху основата на любовта – „дълготърпелива, пълна с благод”, любов, която не завижда, не се превъзнася, не се

Възходящите степени на любовта

Публикувано от: Мария Иванова
Вторник, 22 Декември 2009г. 20:29ч.

гордее, не безчинства, не дири своето, не се сърди, зло не мисли, на неправда се не радва, а се радва на истина, всичко извинява, на всичко вярва, на всичко се надява, всичко претърпява, любов, която никога не отпада (вж. Кор. 13:4-6).

Тази любов преодолява ограниченията на времето и пространството, свързва ни с вечността и ни прави участници в Божието домостроителство за спасението на човека.